

2. Jazykověda a její disciplíny

Jazykověda (lingvistika z lat. lingua – jazyk) – věda, která studuje, popisuje a zkoumá jazyky, vztahy mezi nimi, vykládá jejich pravidla, pravopis atp.

Obecná jazykověda – srovnává výsledky studií jednotlivých jazyků, zobecňuje poznatky a snaží se vyvodit obecné zákonitosti

za zakladatele moderní lingvistiky považován fr. jazykovědec Ferdinand de Saussure/sosýr/, jeho poznatky v přednáškách Kurs obecné lingvistiky

- počátek 20. stol.
- langue = jazyk, systém znaků, abychom mohli aplikovat parole
 - paradigma*- různé tvary slova(beru, bereš, budou brát, brali...)
 - syntagma* – různý význam slova v různých situacích(brát si něco na sebe, ryby berou, brát si někoho, brát mzdu, brát někomu něco...)
- parole = řeč, jeden bez druhého není možný
- jazykový znak – signifiant (ň) = označující, jak sděluji např. láhev – grafická podoba, zvuk lahve, obrázek...
 - signifié (ň) = označovaný - předmět láhev
- hlediska, z kterých lze jazyk studovat: diachronní(zkoumání vývojově, obecně)
synchronní(zkoumání v konkrétních jazyk. situacích)
- bilaterální zkoumání jazyka => ze dvou stránek
- struktuální škola – vyučování cizích jazyků funguje ve struktuře, naučení opakováním struktury(Mám ráda zmrzlinu, mám ráda čokoládu...)
- Pražský lingvistický kroužek PLK, pracovali se Sassurovou teorií

Jazykovědné disciplíny – zabývají se různými oblastmi jazykovědného *systému*

- 1) *nauka o slovní zásobě* – lexikologie, sémantika, etymologie, frazeologie(nauka o slovních spojeních), lexikografie(nauka o slovnících), onomastika(nauka o vlastních jménech)
- 2) *nauka o tvoření slov* – slovotvorba
- 3) *nauka o zvukové stránce jazyka a pravopisu* – fonetika(studium, potroování a popis hlásek), fonologie(zvukové jednotky jazyka z hlediska jejich funkce), ortofonie(popisuje správnou artikulaci hlásek), ortoepie(pravidla správné výslovnosti), ortografie(pravidla pravopisu), grafémika(písemná podoba jazyka)
- 4) *mluvnice* – gramatika – tvarosloví(morfologie, stavba slova, tvary, význam, funkce)
- 5) *nauka o slohu* – stylistika
- ...